

BACHELOROPLEIDING ARCHEOLOGIE

FACULTEIT DER LETTEREN

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0734

© 2020 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING ARCHEOLOGIE VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL.....	9
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	12
BIJLAGEN	23
BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN.....	25
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA.....	26
BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA	27
BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	28

Dit rapport is vastgesteld op 24 februari 2020

RAPPORT OVER DE BACHELOROPLEIDING ARCHEOLOGIE VAN DE RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Dit rapport volgt het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDING

Bacheloropleiding Archeologie

Naam van de opleiding:	Archeologie
CROHO-nummer:	56703
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	01/05/2020

Het bezoek van het visitatiepanel Archeologie aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 21 en 22 oktober 2019.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Rijksuniversiteit Groningen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 17 juni 2019 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Archeologie beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. M.A.E. (Marc) De Bie, professor in Prehistorie, verbonden aan de vakgroep Kunstwetenschappen en Archeologie van de Vrije Universiteit Brussel (België) [voorzitter];
- Prof. dr. J. (Jan) Driessen, professor in de Griekse Archeologie, verbonden aan het Department of Art and Archaeology van de UC Louvain (België);
- Dr. P.F.B. (Peter) Jongste, stafdocent HBO Archeologie bij Hogeschool Saxion, senior KNA-archeoloog en zelfstandig projectmanager voor Jongste Projectmanagement & Advies;
- Dr. L.I. (Laura) Kooistra, senior KNA-specialist Archeobotanie bij BIAX Consult, onderzoeks- en adviesbureau voor biologische archeologie en landschapsreconstructie;
- S. (Stefan) Weijgertse BA, Masterstudent Digital Archaeology aan de Universiteit Leiden [student-lid].

Het panel werd ondersteund door A.P. (Anke) van Wier MA, die optrad als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de bacheloropleiding Archeologie aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen was onderdeel van de visitatiegroep Archeologie. Van september tot en met oktober beoordeelde het panel in totaal acht opleidingen aan vier universiteiten. Het cluster bestond uit de volgende deelnemende instellingen: Universiteit Leiden, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam en de Rijksuniversiteit Groningen.

Het cluster Archeologie heeft de logistieke en praktische begeleiding van de visitatie en de rapportage uitbesteed aan evaluatiebureau QANU. A.P (Anke) van Wier MA, begeleidde het cluster als coördinator van QANU. Anke van Wier MA en drs. R.L. (Renate) Prenen traden op als secretaris in het cluster Archeologie.

Tijdens de visitatie van de Rijksuniversiteit Groningen werd het panel ondersteund door Anke van Wier. Zij is door de NVAO als secretaris gecertificeerd.

Het visitatiepanel

Bij de samenstelling van het visitatiepanel werd rekening gehouden met de expertise, beschikbaarheid en onafhankelijkheid van de panelleden. Het visitatiepanel bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. M.A.E. (Marc) De Bie, professor in Prehistorie, verbonden aan de vakgroep Kunstwetenschappen en Archeologie van de Vrije Universiteit Brussel (België) [voorzitter];
- Prof. dr. J. (Jan) Driessen, professor in de Griekse Archeologie, verbonden aan het Department of Art and Archaeology van de UC Louvain (België) [voorzitter];
- Prof. dr. F. (Fleur) Kemmers, professor in Coinage and Money in the Graeco-Roman World aan Goethe University Frankfurt am Main (Duitsland);
- Dr. M.P.W. (Martin) Meffert, provinciaal archeoloog en senior policy advisor Cultural Heritage bij de Provincie Noord-Brabant;
- Dr. S. (Stijn) Arnoldussen, universitair docent op het gebied van de Late Prehistorie aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Dr. A. (Astrid) van Oyen, assistant professor in Classical Archaeology aan het Department of Classics van Cornell University (Verenigde Staten);
- Dr. P.F.B. (Peter) Jongste, stafdocent HBO Archeologie bij Hogeschool Saxion, senior KNA-archeoloog en zelfstandig projectmanager voor Jongste Projectmanagement & Advies;
- Dr. L.I. (Laura) Kooistra, senior KNA-specialist Archeobotanie bij BIAX Consult, onderzoeks- en adviesbureau voor biologische archeologie en landschapsreconstructie;
- J. (Jelke) Take, derdejaars bachelorstudent Archeologie aan de Rijksuniversiteit Groningen [student-lid];
- S. (Stefan) Weijgertse BA, Masterstudent Digital Archaeology aan de Universiteit Leiden [student-lid].

Vorbereiding

Op 10 mei 2019 vond de voorzitterstraining plaats. Daarbij informeerde QANU de panelvoorzitters over hun rol tijdens de visitatie(s). Ook werden ze geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van bezoeken en rapportage. Het panel kwam voor de eerste keer bijeen in een startvergadering op 17 juni 2019, waarin de beoordelingskaders, het visitatieproces en de planning aan bod kwamen. Tevens werd een werkwijze voor de visitaties afgesproken.

De coördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de contactpersonen van de faculteit. De faculteit selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Het bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 3.

In de aanloop naar het visitatiebezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen ontving QANU de zelfevaluatie-rapporten van de opleiding en stuurde deze door aan de panelleden. De coördinator en panelvoorzitter maakten een selectie van 15 eindwerken van elk van de te beoordelen opleidingen. Deze eindwerken werden geselecteerd uit een lijst van afgestudeerden over de periode 2017-2019. Daarbij hielden de coördinator en voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, afstudeervariant, begeleiding en beoordeling.

De panelleden bestudeerden het zelfevaluatie-rapport, de eindwerken en de bijbehorende beoordelingsformulieren en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden.

Voorafgaand aan het bezoek hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van de zelfevaluatie-rapporten, de gelezen scripties en de taakverdeling ter sprake kwamen.

Bezoek

Het visitatiebezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 21 en 22 oktober 2019. Voorafgaand aan en tijdens het bezoek bestudeerde het panel aanvullend materiaal. Een overzicht van dit materiaal is te vinden in bijlage 4. Het panel sprak met studenten en docenten, het management en verantwoordelijken, alumni en vertegenwoordigers van de examencommissie. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Eén persoon heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt.

Het panel beëindigde het bezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Consistentie en ijking

De consistentie in de beoordeling werd op diverse manieren geborgd:

1. Het panel werd zodanig samengesteld dat de voorzitter en/of een aantal panelleden bij meerdere visitatiebezoeken aanwezig was/waren;
2. De coördinator was aanwezig bij de start van elk visitatiebezoek in het cluster en het opstellen van de voorlopige bevindingen aan het eind van elk bezoek.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat vervolgens voor aan de coördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar de faculteit met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De feitelijke onjuistheden werden na overleg tussen de coördinator en de voorzitter door de secretaris gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit en aan het College van Bestuur van de universiteit.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een associate degree-, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Voldoet

De opleiding voldoet op de standaard aan basiskwaliteit.

Voldoet ten dele

De opleiding voldoet in belangrijke mate aan basiskwaliteit op de standaard maar er zijn verbeteringen nodig om volledig aan de standaard te voldoen.

Voldoet niet

De opleiding voldoet niet aan basiskwaliteit op de standaard.

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities gehanteerd voor de beoordeling van de opleiding als geheel:

Positief

Op alle standaarden 'voldoet'.

Positief onder voorwaarden

Standaard 1 'voldoet' en maximaal op twee standaarden een 'voldoet ten dele' waarbij het panel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Negatief

In de volgende situaties:

- 'voldoet niet' op een of meer standaarden;
- 'voldoet ten dele' op standaard 1;
- 'voldoet ten dele' op een of twee standaarden waarbij het panel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- op drie of meer standaarden 'voldoet ten dele'.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Beoogde leerresultaten

Het panel concludeert dat de bacheloropleiding Archeologie een helder profiel heeft, dat sterk gebaseerd is op de maatschappelijke rol van de archeologie en dat voortkomt uit het onderzoek binnen het Groninger Instituut voor Archeologie (GIA). Het panel waardeert ook de profilering op het gebied van arctische archeologie en de archeologie van de pre- en protohistorie van Noordwest-Europa en de Klassieke en Mediterrane archeologie. Ook apprecieert het traditioneel sterke profiel op het gebied van de bioarcheologie. Het panel signaleert wel dat dit laatste onderdeel onder druk lijkt te staan en roept de opleiding op hier waakzaam voor te zijn.

De beoogde leerresultaten van de opleiding zijn in de ogen van het panel passend wat betreft niveau en oriëntatie voor een wetenschappelijke bacheloropleiding. De eindtermen zijn helder geformuleerd en richten zich op geschikte wijze op zowel de disciplinaire competenties als de algemene academische vaardigheden. Het panel ziet nog wel ruimte voor verbetering van de aansluiting op het werkveld. Specifiek adviseert het de opleiding zich meer expliciet te verhouden tot de KNA en BRL en om het maatschappelijk relevante onderwerp 'erfgoed' beter te integreren in de beoogde leerresultaten.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat programma, leeromgeving en docenten het studenten mogelijk maken om de beoogde leerresultaten te realiseren. Het is positief over de opzet van het onderwijsprogramma, dat een duidelijke opbouw en heldere structuur kent. Deze opzet ondersteunt studenten om de beoogde leerresultaten te behalen. Het panel stelt dat de opleiding een goede balans biedt tussen het verkrijgen van een brede basis in de archeologie en ruimte voor specialisatie. De koppeling met het lopende onderzoek binnen het GIA is positief te herkennen in het programma.

Het panel heeft vier aanbevelingen voor de opleiding aangaande de opbouw van het programma. Het adviseert om (1) de leerlijnen Periode- en regiospecifieke archeologie en Bioarcheologie ook in het derde jaar terug te laten komen in het curriculum; (2) kritisch tegen het licht te houden of het specialistische vak Arctische archeologie al in het eerste semester aan bod moet komen; (3) de leerlijn Academische vaardigheden te verbreden met professionele vaardigheden of hiervoor een evenknie in te richten; (4) de zwaar aangezette modules gericht op de klassiek mediterrane archeologie uit het tweede studiejaar van tegenhangers in de pre- en protohistorie van Noordwest Europa te voorzien.

De onderwijsvormen van de opleiding voldoen, al zijn ze vrij traditioneel. Studenten zijn tevreden over het onderwijs dat gegeven wordt en waarderen met name de kleinschalige leeromgeving. Hoewel de opleiding zelf aangeeft geen hoorcolleges aan te bieden, zijn die er wel degelijk. Het panel acht deze onderwijsmethode gepast en vraagt de opleiding de voorlichting aan te passen. Ook bevat de opleiding voldoende keuzeruimte voor studenten. Het panel waardeert de moeite die de opleiding heeft gedaan om de minor in het derde studiejaar in te passen. Het acht het waardevol dat studenten in dit semester zich verbreden buiten de eigen opleiding. Een aandachtspunt zijn de mogelijkheden voor archeologiestudenten om deel te nemen aan het *honours*-programma van de RUG.

Het panel oordeelt dat de opleiding studeerbaar is, maar dat studenten toch vaak uitlopen met hun studie. Dit is deels door activiteiten die ze naast hun studie ondernemen, maar het panel vraagt de opleidingen ook scherp te blijven op vertraging in de scriptietrajecten en de verwachtingen voor het bachelorniveau correct te blijven communiceren. Dit is temeer van belang omdat langstuderen onderdeel van de cultuur van de opleiding lijkt te zijn. Het panel is verheugd dat de opleiding voornemens is om deadlines strakker te handhaven en om strenger toe te zien op de woordlimiet van de eindwerken.

Het panel heeft veel waardering voor de kleinschaligheid van en prettige sfeer op de opleiding. Dit wordt versterkt door de huisvesting van de opleiding op een eigen locatie. De voorzieningen op deze

locatie voldoen, maar zijn wel aan vernieuwing toe. Het panel adviseert dat bij de aanstaande verbouwingen binnen de Faculteit der Letteren (FdL) zeker ook de natuurwetenschappelijke behoeften van de archeologie, zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van faciliteiten voor isotooanalyse, wordt meegenomen. Ook acht het van belang dat bij de eventuele realisatie van een grotere instroom, de materiële en personele voorzieningen meegroeien. Het panel is enthousiast over de laagdrempelige contacten tussen docenten en studenten. De cohesie binnen de opleiding is sterk, ook over de cohorten heen. Over de kwaliteit en toewijding van het docententeam is het panel positief. Docenten zijn experts binnen hun vakgebied en beschikken over de vereiste didactische expertise. Door aankomende veranderingen in de personele samenstelling van de staf is het van belang dat de FdL beleid formuleert om de duurzame borging van de expertises en noodzakelijke kwaliteit en kwantiteit van de staf te garanderen.

Toetsing

De toetsing binnen de opleiding is in lijn met het recent vernieuwde facultaire toetsbeleid. De opleiding heeft een duidelijk toetsplan, waarin wordt aangegeven hoe en waar de eindtermen van de opleidingen getoetst worden. Het panel kan zich goed vinden in de uitgangspunten van het toetsplan en constateert dat deze op adequate wijze zijn toegepast in het toetsprogramma van de opleiding. Het panel heeft een goede indruk gekregen van het systeem van toetsing binnen de opleiding. De opleiding maakt gebruik van een brede variëteit aan toetsvormen die past bij het niveau en de vakinhoud. Het panel waardeert het standaard toepassen van collegiale feedback bij het ontwerpen van de toetsen. Het panel zou graag zien dat de toetsing van het veldwerk zich, naast de theorie en methodologie, ook gaat richten op het beoordelen van de praktische en sociale dimensies bij de vergaring van primaire archeologische data.

Volgens het panel functioneert de beoordelingswijze van de eindwerken goed. Het systeem met de twee—waar nodig drie—lezers is goed ingericht. De beoordelingsformulieren van de eindwerken dienen wel aangepast te worden. De verschillende onderdelen zijn niet volledig helder uitgewerkt en er is geen onderliggende *rubric* beschikbaar, wat de inzichtelijkheid van de beoordeling niet ten goede komt. Hoewel, onder andere door mondelinge toelichting die studenten vaak ontvangen, de feedback wel goed aankomt bij studenten, adviseert het panel deze formulieren aan te passen.

Het panel is zeer onder de indruk van de professionaliteit en het functioneren van de nieuwe EC. Zij oefent de haar toebedeelde wettelijke taken zeer grondig en zorgvuldig uit en levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de borging van de (toets)kwaliteit van de opleiding (o.a. door de controle van de toetsdossiers). In de brede facultaire EC is er door de aanwezigheid van een stafflid archeologie in het expertiseteam Kunsten, cultuur en archeologie nog steeds voldoende oog voor de eigenheid van de archeologische discipline.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel is er op grond van vijftien bestudeerde eindwerken van overtuigd dat studenten de beoogde leerresultaten behalen. Het niveau van deze eindwerken is in orde. De scripties omvatten interessant onderzoek en weerspiegelen de breedte van de opleiding. Bij sommige eindwerken had de theoretische inbedding sterker gekund. Ook stelt het panel vast dat veel eindwerken methodologisch tamelijk traditioneel zijn; er wordt slechts beperkt gebruik gemaakt van innovatieve technieken en analyses. Ook de natuurwetenschappelijke kant van de archeologie komt hier beperkt in terug. Na afronding van de bacheloropleiding stromen de meeste studenten zonder problemen door naar een masteropleiding. De hoge instroom in de onderzoeksmaster getuigt van de sterke onderzoeksoriëntatie van de bacheloropleiding.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Archeologie

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

De voorzitter, Prof. dr. Marc De Bie, en de secretaris, Anke van Wier MA, van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 24 februari 2020

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

De bacheloropleiding Archeologie wordt in Groningen aangeboden door de Faculteit der Letteren (FdL) van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). De opleiding is verbonden met het Groninger Instituut voor Archeologie (GIA), een van de drie onderzoeksgroepen van de FdL.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Profiel

De bacheloropleiding Archeologie profileert zich als een opleiding met een sterk maatschappelijke en multidisciplinaire insteek. Zelf definieert ze het centrale thema van de opleiding als het onderzoeken hoe en waarom samenlevingen in relatie tot hun omgeving in het verleden vorm kregen en veranderden, en hoe dat van invloed is geweest en kan zijn op de vorming van hedendaagse en toekomstige samenlevingsverbanden (zelfevaluatie-rapport, p. 15). Tevens heeft de opleiding een sterk onderzoeksgedreven profiel dat voortkomt uit de nauwe samenwerking met het GIA.

De opleiding beschouwt haar profiel als in algemene zin vergelijkbaar met het profiel van de archeologieopleidingen van de Universiteit Leiden en van de Vrije Universiteit/Universiteit van Amsterdam (binnen het samenwerkingsverband ACASA). Waar de opleiding zich echter onderscheidt, erkent ook het panel, is de sterke oriëntatie op het Nederlandse werkveld. Ook heeft de Groningse opleiding een sterk profiel waar het aankomt op de bioarcheologie en arctische archeologie. Tevens is er veel expertise en ruimte voor specialisatie op de Noordwest-Europese pre- en protohistorie en de Klassieke en Mediterrane archeologie.

Het panel herkent en waardeert dit profiel duidelijk in de opleiding. Tegelijk merkt het een accentverschuiving op. De sterke, historisch gegroeide profilering en reputatie op het gebied van de bioarcheologie maakt voor een stuk plaats voor recente en aankomende wijzigingen in het curriculum. Dit weerspiegelt zich ook in de samenstelling van de staf en de staat van de opleidingsvoorzieningen (zie ook Standaard 2). Het panel wenst de opleiding erop te attenderen dat de RUG haar status als centrum voor excellent onderwijs en onderzoek in de bioarcheologie hiermee zou kunnen verliezen. Het adviseert de Groningse archeologen om het loslaten van dit onderdeel van het opleidingsprofiel voldoende mee te wegen vanuit deze optiek. Ook raadt het aan om bij wijzigingen in bezetting en curriculum—oftewel de vormgeving van de onderwijsleeromgeving—de impact op het profiel en de beoogde leerresultaten in het oog te houden.

Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten van de bacheloropleiding Archeologie zijn uitgewerkt aan de hand van de Dublindescriptoren. Het panel stelt dat de eindtermen van de opleiding voldoen aan de eisen op het gebied van niveau en oriëntatie en dat deze helder geformuleerd zijn. De eindtermen zijn zowel passend geformuleerd op het gebied van de disciplinaire leerresultaten, als ook op het gebied van algemene academische vaardigheden. Het panel zou, zeker met het oog op de behoeften vanuit het relevante beroepenveld, graag zien dat de opleiding in de eindtermen ook aandacht besteedt aan praktische en sociale vaardigheden die een afgestudeerd archeoloog nodig heeft.

Het panel acht de beoogde leerresultaten passend bij de verwachtingen van het werkveld, maar ziet op twee vlakken ruimte voor verbetering. In de eerste plaats zou het panel graag zien dat de

opleiding, gezien haar focus op het Nederlandse werkveld, zich in de eindtermen explicieter verhoudt tot de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) en de Beoordelingsrichtlijn (BRL). Ten tweede adviseert het panel de opleiding om groeiende aandacht aan het onderwerp 'erfgoed' te overwegen. Deze dimensie van het werk van archeologen is maatschappelijk van toenemende relevantie. Voor landschappelijk erfgoed zou de opleiding binnen de FdL wellicht ook een partner kunnen vinden in het aanpalende Kenniscentrum Landschap.

Overwegingen

Het panel concludeert dat de bacheloropleiding Archeologie een helder profiel heeft, dat sterk gebaseerd is op de maatschappelijke rol van de archeologie en dat voortkomt uit het onderzoek binnen het GIA. Het panel waardeert ook de profilering op het gebied van arctische archeologie en de archeologie van de pre- en protohistorie van Noordwest-Europa en de Klassieke en Mediterrane archeologie. Ook apprecieert het traditioneel sterke profiel op het gebied van de bioarcheologie. Het panel signaleert wel dat dit laatste onderdeel onder druk lijkt te staan en roept de opleiding op hier waakzaam voor te zijn.

De beoogde leerresultaten van de opleiding zijn in de ogen van het panel passend wat betreft niveau en oriëntatie voor een wetenschappelijke bacheloropleiding. De eindtermen zijn helder geformuleerd en richten zich op geschikte wijze op zowel de disciplinaire competenties als de algemene academische vaardigheden. Het panel ziet nog wel ruimte voor verbetering van de aansluiting op het werkveld. Specifiek adviseert het de opleiding zich meer expliciet te verhouden tot de KNA en BRL en om het maatschappelijk relevante onderwerp 'erfgoed' beter te integreren in de beoogde leerresultaten.

Conclusie

Bacheloropleiding Archeologie: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Programma

De driejarige bacheloropleiding Archeologie (180 EC) bestaat uit zes semesters en kent een instroom van ongeveer 30 studenten per jaar. Het curriculum is sinds het collegejaar 2016-2017 opgebouwd rondom zeven leerlijnen:

1. Academische vaardigheden
2. Theorie
3. Archeologische kennisbronnen
4. Methoden en technieken van analyse
5. Periode- en regiospecifieke archeologie
6. Bioarcheologie
7. Landschapsarcheologie

Alle studenten volgen hetzelfde programma, maar kunnen binnen dit programma eigen accenten aanbrengen; voorbeelden hiervan kunnen onder andere Noordwest-Europese pre-/protohistorie, Mediterrane archeologie of bioarcheologie zijn. Leerlijnen 2 t/m 6 hebben specifieke vakken aan zich gekoppeld (zie ook bijlage 2), waar leerlijnen 1 en 7 geïntegreerd in de verschillende modules worden aangeboden. Het panel ziet de bijdrage en integratie van de eerste leerlijn op duidelijke wijze in de verschillende vakken terugkomen.

Het programma kent een goede opbouw volgens het panel. Het eerste studiejaar is voornamelijk opbouwend en introducerend van aard. Studenten vormen zich een beeld van het vakgebied en verkennen de stand van zaken van kennis, theorie en geschiedenis van de archeologie. Ook voeren studenten hier het eerste veldwerk uit in de module Veldwerk I (10 EC). Het tweede jaar wordt gekenmerkt door een verdiepende en verbredende insteek. Hier hebben studenten ruime keuzemogelijkheden tussen specifieke perioden of regio's in het eerste semester (elke optie 10 EC), en tussen bioarcheologie en mediterrane archeologie in het tweede semester (keuze uit drie van de zes vakken van 5 EC). Ook zit in dit tweede semester het vak Veldwerk II (10 EC). Het derde jaar biedt studenten in het eerste semester tijd om een minor (30 EC) buiten de opleiding te volgen. Het tweede semester van het derde jaar is theoretisch en methodisch verdiepend en gericht op de maatschappelijke rol van de archeologie. Ook schrijven studenten hier hun afstudeerscriptie (10 EC).

Het panel is in algemene zin te spreken over het programma van de opleiding. Het stelt dat de koppeling tussen de leerlijnen, vakken en eindtermen goed is gemaakt. Ook apprecieert het de opbouw in het programma en de wijze waarop academische vaardigheden in het programma aan bod komen en de verwevenheid van het onderwijs met het onderzoek binnen het GIA. Het eigen veldwerkproject rond het klooster Yesse is een waardevol element van het programma. Studenten van de opleiding gaven ook blijk van deze waardering in de gesprekken en in het studentenhoofdstuk.

Het panel wil de opleiding wel graag een aantal punten ten aanzien van de opbouw van het programma ter overweging meegeven. Het viel het panel op dat studenten onder andere door het verdwijnen van de minor bioarcheologie, de leerlijnen 5 en 6 (Periode- en regiospecifieke archeologie en Bioarcheologie) aan het einde van jaar twee al afsluiten. Gezien de centrale positie van deze leerlijnen voor een brede archeologische vorming en het specifiek Groningse opleidingsprofiel, verzoekt het panel de opleiding te overwegen of deze componenten niet ook in het derde opleidingsjaar terug kunnen komen. Een ander punt dat het panel opviel is dat het vak Arctische archeologie relatief vroeg geprogrammeerd staat, in het eerste blok van het eerste semester van de opleiding. Het panel ziet hier een discrepantie met de insteek om het eerste jaar introducerend in het vakgebied in het algemeen te maken. Tegelijk biedt het studenten wel van meet af aan de kans om van dit Groningse speerpunt te proeven. Toch suggereert het panel te overwegen om dit vak verderop in het curriculum aan te bieden, bijvoorbeeld in het verdiepende tweede opleidingsjaar.

Het panel signaleerde twee aandachtspunten over de opbouw van het onderwijsprogramma in relatie tot het werkveld en de professionele vaardigheden. Het eerste betreft de observatie dat de leerlijn Academische vaardigheden geen evenknie heeft in de professionele vaardigheden. Hoewel het panel heeft vastgesteld dat deze vaardigheden zeker in de opleiding aan bod komen, onder andere in de veldwerkmodules, zou het aantrekkelijk zijn deze component in een leerlijn te vatten. Dit zou wellicht ook vanuit een wervingsoogpunt interessant kunnen zijn. Een tweede observatie is dat de zwaar aangezette modules gericht op de klassiek mediterrane archeologie uit het tweede studiejaar geen duidelijke tegenhanger hebben in de pre- en protohistorie van Noordwest Europa. Dit valt met name op in het licht van het opleidingsprofiel met een sterke oriëntatie op het Nederlandse werkveld waarin dit aandachtsgebied toch een belangrijk aandeel heeft. Het panel vraagt de opleiding zich hier op te bezinnen.

De bacheloropleiding biedt met name in de jaren twee en drie ruimte voor studenten om eigen accenten te leggen. Het tweede studiejaar biedt een vast aanbod aan keuzevakken van in totaal 25 EC, en de minor (30 EC) in het derde jaar dwingt studenten om keuzes te maken uit het aanbod van buiten de eigen opleiding. Tijdens deze minor kunnen studenten kiezen uit het minoren aanbod van de FdL, de RUG als geheel of ze kunnen deelnemen aan een Erasmus-uitwisseling of een stage lopen. Hoewel het implementeren van deze minor logistiek lastig is geweest voor de opleiding, waardeert het panel deze toevoeging aan het programma. Het acht het pedagogisch welkom dat studenten ook buiten de GIA-omgeving studeren. Een aandachtspunt is de aansluiting van de opleiding op het *honours*-programma van de RUG. Studenten van de opleiding geven aan dat hier weinig gebruik van wordt gemaakt door de roostering van de *honours*-vakken tegelijk met het vak Veldwerk I. Het panel

betreurt dat studenten hierdoor verminderd in staat zijn hun studie aan te vullen met dit aanbod. Het adviseert de opleiding hiervoor in oplossingen te voorzien.

Onderwijsvormen

De onderwijsvisie van de opleiding wordt in het zelfevaluatierapport als volgt omschreven: '(...) (1) een relatief kleine leergemeenschap van betrokken studenten en inspirerende docenten/assistenten, (2) nauwe verwevenheid met onderzoek, met gebruikmaking van de excellente referentiecollections, en waardoor (3) studenten zich kunnen voorbereiden op de beroepspraktijk.' Het panel stelt vast dat de opleiding er in slaagt deze visie te verwezenlijken.

De meest voorkomende werkvormen in de opleiding zijn werkcolleges, practica, veldwerk en opdrachten, die zowel individueel als in groepsverband worden gemaakt. De gehanteerde werkvormen blijven redelijk gelijk gedurende de drie jaar van de opleiding. Hoewel de opleiding zegt geen hoorcolleges aan te bieden, zijn die er wel degelijk volgens de studenten. Het panel acht deze werkvorm zonder meer passend voor de opleiding Archeologie en adviseert de opleiding duidelijk aan te geven wanneer het een werkcollege en wanneer het een hoorcollege betreft. Het panel heeft vast kunnen stellen dat de opleiding goed gebruik maakt van de kleinschalige onderwijsomgeving, waardoor ook hoorcolleges interactief vormgegeven worden. Contacturen zijn er voldoende in de opleiding. Het panel bemerkte wel dat de gebruikte onderwijsvormen nog vrij traditioneel zijn, er wordt weinig gebruik gemaakt van innovatieve (digitale) onderwijsvormen.

De opleiding wordt volledig in het Nederlands aangeboden. Gezien de oriëntatie op het Nederlandse werkveld acht het panel dit een geschikte keuze. Het waardeert dat er wel ruimte is voor het Engels als studenten daar behoefte aan hebben, deze vaardigheid willen ontwikkelen of wanneer er gastdocenten zijn die geen Nederlands spreken. Tentamenvragen zijn soms in het Engels geformuleerd, maar studenten kunnen altijd in het Nederlands antwoorden. Het panel apprecieert dat studenten ook regelmatig literatuur lezen in andere wetenschappelijke forumtalen zoals Frans, Italiaans of Duits.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel heeft tijdens het bezoek een korte rondleiding gehad langs een aantal belangrijke onderwijsruimten, archeologiecollecties en onderzoeksfaciliteiten. De opleiding deelt veel voorzieningen, waaronder de laboratoria, met het GIA. Hierdoor kunnen studenten ook voor hun eigen projecten van de onderzoeksvoorzieningen van dit instituut gebruik maken. De opleiding heeft een eigen locatie in de Groninger binnenstad, die volgens staf en studenten bijdraagt aan de kleinschalige en knusse sfeer van de onderwijsleeromgeving. Tijdens de rondleiding die het panel kreeg, sprak de opleiding haar zorgen uit over de staat van enkele voorzieningen. Het panel deelt deze zorgen. Zo zijn bijvoorbeeld de referentiecollections voor dierlijk botmateriaal niet brandveilig gehuisvest en de voorzieningen voor de bioarcheologie verouderd. Ook is door ruimtegebrek een deel van de botanische collectie elders opgeslagen en daardoor niet beschikbaar voor onderzoek en onderwijs. De FdL is van plan op korte termijn te gaan verbouwen, en de verantwoordelijken uit het faculteitsbestuur hebben daarbij aangegeven dat de archeologievoorzieningen hierbij meegenomen zullen worden. Het panel adviseert hier zeker ook de natuurwetenschappelijke behoeften van de archeologie, mee te nemen.

Het panel begreep ook van de opleiding dat vanuit de faculteit in de toekomst naar een instroom van 35-40 studenten wordt gestreefd. Omdat veel onderwijsruimten vrij klein zijn, is het van belang dat indien die instroom gerealiseerd zal worden, ook de voorzieningen en formatie van de staf meegroeien. In dit streven naar een hogere instroom moet in de ogen van het panel bovenal het behoud van de stimulerende onderwijsleeromgeving voorop staan.

Onderwijsgevend personeel

De docenten zijn volgens het panel van hoge kwaliteit. Het stelt vast dat docenten zowel inhoudelijk als didactisch goed zijn toegerust voor hun onderwijstaken. Ze zijn betrokken, bekwaam, gekwalificeerd en voeren internationaal hoogstaand onderzoek uit. Studenten zijn tevreden over hun

docenten, zo blijkt uit het studentenhoofdstuk en de gesprekken die het panel voerde. Studenten zijn zeer te spreken over de benaderbaarheid van hun docenten. Hierbij prijzen ze met name de open deuren bij veel stafleden, maar ook de mogelijkheden voor informele ontmoetingen die de gezamenlijke kantine van het GIA biedt.

Het panel vraagt de opleiding en het faculteitsbestuur om alert te blijven op de duurzame borging van de hoge kwaliteit van de staf, de omvang en diverse samenstelling hiervan. Omdat een deel van de kernstaf van de opleiding binnen enkele jaren de pensioengerechtigde leeftijd zal bereiken, is het noodzakelijk om hierop tijdig actief beleid te voeren. Volgens het panel is het van belang om hier oog te houden voor het behoud van de expertises waarin de Groningse opleiding uitblinkt, zoals bijvoorbeeld de bioarcheologie. Tevens dient het geboden onderwijs te blijven aansluiten bij de onderzoeksexpertises van de staf.

Studiebegeleiding en studeerbaarheid

De begeleiding van studenten is uitstekend geregeld. De opleiding kent een systeem met zowel student- als docentmentoren, een studieadviseur en een systeem met studiemaatjes vanuit de studievereniging. Studenten kunnen ook gebruik maken van de algemene universitaire en facultaire voorzieningen zoals het *Student service center* en *Career services*. Het panel vernam dat er een sterk groepsgevoel aanwezig is onder studenten, waardoor er ook veel informele begeleiding is. De opleiding telt relatief veel studenten met functiebeperkingen, maar door de saamhorigheid en kleine schaal van het onderwijs op het GIA blijven ook deze studenten in beeld.

Het panel stelt vast dat de opleiding studeerbaar is binnen de nominale studieduur. De geïnterviewde studenten gaven aan dat de opleiding goed te doen is. Er zijn geen struikelvakken en ook de roosters zitten zodanig in elkaar dat de studielast goed is verspreid over de studiejaren heen. Wel kan volgens hen de werkdruk verschillen per vak, maar het panel heeft vernomen dat de opleiding zich bewust is van dit thema, en dat er in overleg met betrokken docenten aanpassingen zijn gedaan.

Het afstudeertraject is ingericht met een scriptieklas waarin studenten onder leiding van twee docenten begeleid worden bij het schrijven van hun scriptie. In de verplichte scriptieklas worden studenten ondersteund bij het opstellen van een onderzoeksvraag en -opzet. Daarna start een individueel begeleidingstraject, maar worden studenten geacht voortgangs- en eindpresentaties te geven voor de scriptieklas. Studenten kunnen zelf een scriptieonderwerp aandragen, of kiezen uit een lijst met onderwerpen die aansluiten bij het lopende GIA-onderzoek. Het panel is te spreken over deze opzet van het afstudeertraject, maar ziet op het gebied van de tijdige afronding en de handhaving formele criteria nog ruimte voor verbetering.

Tijdens het bezoek heeft het panel vastgesteld dat langstuderen onderdeel van de cultuur binnen de opleiding lijkt te zijn. De lage rendementen van de opleiding worden onder meer veroorzaakt doordat studenten veel extra activiteiten ondernemen naast hun studie. Zo zijn veel studenten actief in (bij)baantjes in de archeologiesector, lopen ze stages, zijn ze betrokken bij veldwerk of doen ze een bestuursjaar. Ook werken veel studenten langer aan hun scriptie dan de voorgeschreven urenlast. Het panel vernam dat dit onder andere te maken heeft met de populariteit van de onderzoeksmaster Archeologie onder de bachelorstudenten: veel studenten verlengen hun scriptieonderzoek om een grotere kans te maken op toelating tot deze onderzoeksmaster. In de gesprekken met het opleidingsmanagement en de docenten bleek deze problematiek op de radar te staan. Hoewel het panel de brede interesse en het harde werk van de studenten toejuicht, was het verheugd te vernemen dat de opleiding voornemens is om deadlines strakker te handhaven en om strenger toe te zien op de woordlimiet van de eindwerken. Het panel adviseert de opleiding om ook waar het studievertraging rondom de eindwerken betreft, scherp te blijven en de verwachtingen voor het bachelorniveau correct te blijven communiceren. Het acht het van belang om een bewustzijn te stimuleren onder studenten en staf dat het tijdig afronden van de scriptie een onderdeel is van de prestatie.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat programma, leeromgeving en docenten het studenten mogelijk maken om de beoogde leerresultaten te realiseren. Het is positief over de opzet van het onderwijsprogramma, dat een duidelijke opbouw en heldere structuur kent. Deze opzet ondersteunt studenten om de beoogde leerresultaten te behalen. Het panel stelt dat de opleiding een goede balans biedt tussen het verkrijgen van een brede basis in de archeologie en ruimte voor specialisatie. De koppeling met het lopende onderzoek binnen het GIA is positief te herkennen in het programma.

Het panel heeft vier aanbevelingen voor de opleiding aangaande de opbouw van het programma. Het adviseert om: (1) de leerlijnen Periode- en regio-specifieke archeologie en Bioarcheologie ook in het derde jaar terug te laten komen in het curriculum; (2) kritisch tegen het licht te houden of het specialistische vak Arctische archeologie al in het eerste semester aan bod moet komen; (3) de leerlijn Academische vaardigheden te verbreden met professionele vaardigheden of hiervoor een evenknie in te richten; (4) de zwaar aangezette modules gericht op de klassiek mediterrane archeologie uit het tweede studiejaar van tegenhangers in de pre- en protohistorie van Noordwest Europa te voorzien.

De onderwijsvormen van de opleiding voldoen, al zijn ze vrij traditioneel. Studenten zijn tevreden over het onderwijs dat gegeven wordt en waarderen met name de kleinschalige leeromgeving. Hoewel de opleiding zelf aangeeft geen hoorcolleges aan te bieden, zijn die er wel degelijk. Het panel acht deze onderwijsmethode gepast en vraagt de opleiding de voorlichting aan te passen. Ook bevat de opleiding voldoende keuzeruimte voor studenten. Het panel waardeert de moeite die de opleiding heeft gedaan om de minor in het derde studiejaar in te passen. Het acht het waardevol dat studenten in dit semester zich verbreden buiten de eigen opleiding. Een aandachtspunt zijn de mogelijkheden voor archeologiestudenten om deel te nemen aan het *honours*-programma van de RUG.

Het panel oordeelt dat de opleiding studeerbaar is, maar dat studenten toch vaak uitlopen met hun studie. Dit is deels door activiteiten die ze naast hun studie ondernemen, maar het panel vraagt de opleidingen ook scherp te blijven op vertraging in de scriptietrajecten en de verwachtingen voor het bachelorniveau correct te blijven communiceren. Dit is temeer van belang omdat langstuderen onderdeel van de cultuur van de opleiding lijkt te zijn. Het panel is verheugd dat de opleiding voornemens is om deadlines strakker te handhaven en om strenger toe te zien op de woordlimiet van de eindwerken.

Het panel heeft veel waardering voor de kleinschaligheid van en prettige sfeer op de opleiding. Dit wordt versterkt door de huisvesting van de opleiding op een eigen locatie. De voorzieningen op deze locatie voldoen, maar zijn wel aan vernieuwing toe. Het panel adviseert dat bij de aanstaande verbouwingen binnen de FdL zeker ook de natuurwetenschappelijke behoeften van de archeologie, zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van faciliteiten voor isotopanalyse, wordt meegenomen. Ook acht het van belang dat bij de eventuele realisatie van een grotere instroom, de materiële en personele voorzieningen meegroeien. Het panel is enthousiast over de laagdrempelige contacten tussen docenten en studenten. De cohesie binnen de opleiding is sterk, ook over de cohorten heen. Over de kwaliteit en toewijding van het docententeam is het panel positief. Docenten zijn experts binnen hun vakgebied en beschikken over de vereiste didactische expertise. Door aankomende veranderingen in de personele samenstelling van de staf is het van belang dat de FdL beleid formuleert om de duurzame borging van de expertises en noodzakelijke kwaliteit en kwantiteit van de staf te garanderen.

Conclusie

Bacheloropleiding Archeologie: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsplan en systeem van toetsing

Toetsing binnen de bacheloropleiding Archeologie volgt het recent vernieuwde facultaire toetsbeleid. Dit beleid is voor de opleiding uitgewerkt in een toetsplan, waarin wordt aangegeven hoe en waar de eindtermen van de opleidingen getoetst worden. Het panel kan zich goed vinden in de uitgangspunten van het toetsplan en constateert dat deze op adequate wijze zijn toegepast in het toetsprogramma van de opleiding. Het panel heeft verschillende toetsen van de opleiding bekeken. Ook heeft het met vertegenwoordigers van de opleiding gesproken over de invulling van de toetsing en de maatregelen om de validiteit, transparantie en betrouwbaarheid te waarborgen. Op basis hiervan heeft het een goede indruk gekregen van het systeem van toetsing binnen de opleiding. Onder andere het gebruik van het vierogenprincipe bij het samenstellen van toetsen kan op waardering rekenen. Ook de regelmatige kalibratiesessies, niet alleen voor de eindwerken maar ook voor reguliere vakken, zijn een positief element volgens het panel. Het panel heeft vastgesteld dat de *constructive alignment* van het programma aanwezig is; toetsvormen en leerdoelen zijn goed op elkaar afgestemd.

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding een geschikte variatie aan toetsvormen hanteert. In het eerste jaar, en in mindere mate in het tweede jaar, worden er schriftelijke tentamens afgenomen. Verder bestaan de toetsen uit presentaties, opdrachten, essays en (veldwerk)verslagen. Uit de gesprekken en het studentenhoofdstuk bleek dat studenten van de opleiding tevreden zijn over de toetsing. Ze beschouwen de toetsing als eerlijk, ontvangen goede feedback, krijgen op tijd hun cijfers en ervaren beoordelingscriteria als helder en inzichtelijk.

Veldwerk wordt in de opleiding voornamelijk getoetst door middel van essays, waarbij studenten veelal reflecteren op de methodologische dimensie van het veldwerk. Omdat een afgestudeerd archeoloog ook geacht wordt praktische en sociale vaardigheden te bezitten, acht het panel de huidige toetspraktijk incompleet. Het panel zou graag zien dat studenten meer wordt gevraagd te reflecteren op de praktische kant van het veldwerk, het 'hoe en waarom van het graven', en om hun functioneren in een team in het veld kritisch te beschouwen.

Het beoordelingsproces van de eindwerken van de opleiding is zorgvuldig ingericht. Het panel heeft tijdens het bestuderen van de eindwerken geen structurele afwijkingen gevonden. Elke scriptie wordt door twee stafleden beoordeeld, bij voorkeur uit verschillende leerstoelgroepen. Indien de twee beoordelaars er onderling niet uitkomen, is er een mogelijkheid om een derde lezer in te schakelen. Zoals onder Standaard 2 beschreven, adviseert het panel om woordlimieten en inleverdata strenger te hanteren. De opzet van de scriptieklas leent zich daar goed voor.

De beoordelingsformulieren voor de eindwerken dienen volgens het panel verder uitgewerkt te worden. Het trof hetzelfde beoordelingsformulier aan bij het bachelor- en bij het mastereindwerk. Het adviseert de opleiding hier, mede op basis van de eindtermen, een onderscheid in aan te brengen. Het signaleert dat de verschillende beoordelingscriteria veelal te globaal en niet voldoende informatief zijn geformuleerd, onderzoeksvaardigheden niet voldoende zijn uitgesplitst, en er verwarrende verschillen tussen de formulieren voor de eerste en tweede lezer zijn. Ook is er geen onderliggende *rubric* aanwezig, waardoor het formulier en de totstandkoming van het eindcijfer minder transparant is. Hier staat in positieve zin tegenover dat de narratieve feedback op het formulier vaak uitgebreid is, en volgens studenten ook vaak nog wordt toegelicht in een mondelinge terugkoppeling. Toch is het panel van oordeel dat de opleiding het formulier verder dient aan te scherpen om de transparantie en duidelijkheid te versterken.

Examencommissie

De kwaliteit van toetsing binnen de bacheloropleiding Archeologie wordt sinds begin 2019 gewaarborgd door de facultaire examencommissie (EC). Deze zevenkoppige EC is ontstaan na het samenvoegen van de zes examencommissies die de FdL voorheen telde. De EC heeft een externe toetsdeskundige onder haar leden en voldoet daarmee aan de wettelijke samenstellingsvereisten. De facultaire EC wordt ondersteund door zes expertiseteams, waarin de opleidingen Archeologie met één staf lid vertegenwoordigd zijn in het team Kunsten, cultuur en archeologie. Het panel is onder de indruk van de examencommissie: zij oefent de haar toebedeelde wettelijke taken zeer grondig en zorgvuldig uit en levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de borging van de (toets)kwaliteit van de opleiding. In de ogen van het panel zijn leden van de EC goed getraind en voldoende deskundig. Het panel stelt vast dat de commissie een grote professionaliseringslag heeft uitgevoerd sinds de vorige accreditatieronde.

Tijdens het locatiebezoek heeft het panel met leden van de EC gesproken. Het panel stelt vast dat de commissie haar onafhankelijke positie in de faculteit goed heeft weten veroveren en haar autoriteit op toetsingsvlak geaccepteerd wordt. Adviezen van de examencommissie worden opgevolgd. Ook is het panel te spreken over de proactieve werkwijze van de EC. Zo wordt de toetsing van alle programmaonderdelen, met name via de toetsdossiers, eens in de drie jaar gecontroleerd. Deze dossiers bevatten de studiehandleiding, resultaten, tentamenvragen, antwoordmodellen en evaluaties. Ook voert de EC een zorgvuldig plagiaatbeleid. Het panel is te spreken over de nieuwe vorm en werkwijze van de EC, en acht dit een geschikte manier om validiteit, betrouwbaarheid en transparantie van de toetsing te borgen.

Overwegingen

De toetsing binnen de opleiding is in lijn met het recent vernieuwde facultaire toetsbeleid. De opleiding heeft een duidelijk toetsplan, waarin wordt aangegeven hoe en waar de eindtermen van de opleidingen getoetst worden. Het panel kan zich goed vinden in de uitgangspunten van het toetsplan en constateert dat deze op adequate wijze zijn toegepast in het toetsprogramma van de opleiding. Het panel heeft een goede indruk gekregen van het systeem van toetsing binnen de opleiding. De opleiding maakt gebruik van een brede variëteit aan toetsvormen die past bij het niveau en de vakinhoud. Het panel waardeert het standaard toepassen van collegiale feedback bij het ontwerpen van de toetsen. Het panel zou graag zien dat de toetsing van het veldwerk zich, naast de theorie en methodologie, ook gaat richten op het beoordelen van de praktische en sociale dimensies bij de vergaring van primaire archeologische data.

Volgens het panel functioneert de beoordelingswijze van de eindwerken goed. Het systeem met de twee—waar nodig drie—lezers is goed ingericht. De beoordelingsformulieren van de eindwerken dienen wel aangepast te worden. De verschillende onderdelen zijn niet volledig helder uitgewerkt en er is geen onderliggende *rubric* beschikbaar, wat de inzichtelijkheid van de beoordeling niet ten goede komt. Hoewel, onder andere door mondelinge toelichting die studenten vaak ontvangen, de feedback wel goed aankomt bij studenten, adviseert het panel deze formulieren aan te passen.

Het panel is zeer onder de indruk van de professionaliteit en het functioneren van de nieuwe EC. Zij oefent de haar toebedeelde wettelijke taken zeer grondig en zorgvuldig uit en levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de borging van de (toets)kwaliteit van de opleiding (o.a. door de controle van de toetsdossiers). In de brede facultaire EC is er door de aanwezigheid van een staf lid archeologie in het expertiseteam Kunsten, cultuur en archeologie nog steeds voldoende oog voor de eigenheid van de archeologische discipline.

Conclusie

Bacheloropleiding Archeologie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen*Eindwerken*

Voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft het panel een steekproef van vijftien recent voltooide eindwerken bestudeerd. Deze scripties tonen aan dat studenten in staat zijn om een eigen onderzoek op te zetten en uit te voeren. Hiermee tonen de eindwerken wat het panel betreft aan dat afgestudeerden de beoogde leerresultaten realiseren. Het merendeel van de studenten studeert af op archeologisch-inhoudelijke onderwerpen, maar een aantal studenten voert ook meer maatschappelijk gerichte onderzoeken uit. De diversiteit aan onderwerpen in de scripties die het panel las, reflecteren de breedte van de opleiding. Het viel het panel wel op dat de kwaliteit van de theoretische inbedding van de eindwerken nogal verschilde. Ook bemerkte het panel dat veel scripties tamelijk traditionele keuzes maken in de methodologie. Hierin waren onder andere de natuurwetenschappelijke en digitale methoden verminderd aanwezig, veel studenten voeren een literatuurstudie uit.

Alumni

Uit gegevens van de faculteit blijkt dat ongeveer 88% van de afgestudeerden aan de bacheloropleiding Archeologie doorstroomt naar een masteropleiding in hetzelfde vakgebied. Hiervan stroomt 26% door naar de tweejarige onderzoeksmaster Archeologie van de RUG en 38% naar de eenjarige interne masteropleiding. Docenten van de opleiding geven aan dat de hoge doorstroom naar de onderzoeksmaster onder andere te verklaren valt door de sterke verbinding met het onderzoek in het bacheloronderwijs. Er zijn relatief weinig studenten die na de bacheloropleiding het werkveld instromen; dit heeft onder andere te maken met de beperkte doorstroommogelijkheden die bachelors hebben binnen de kaders van het huidige bestel. Het panel heeft tijdens het bezoek met enkele alumni van de bacheloropleiding gesproken. Zij zijn positief over de door hen gevolgde opleiding en ervaren een goede aansluiting met hun vervolgopleiding/carrière. De opleiding kent sinds 2011 een Raad van advies waarin werkgevers zitting hebben. Ook is er in 2017 een alumnivereniging opgericht, Archeolumni. Het panel is positief over deze ontwikkelingen en waardeert de wijze waarop de opleiding het werkveld betreft bij het onderwijs.

Overwegingen

Het panel is er op grond van vijftien bestudeerde eindwerken van overtuigd dat studenten de beoogde leerresultaten behalen. Het niveau van deze eindwerken is in orde. De scripties omvatten interessant onderzoek en weerspiegelen de breedte van de opleiding. Bij sommige eindwerken had de theoretische inbedding sterker gekund. Ook stelt het panel vast dat veel eindwerken methodologisch tamelijk traditioneel zijn; er wordt slechts beperkt gebruik gemaakt van innovatieve technieken en analyses. Ook de natuurwetenschappelijke kant van de archeologie komt hier beperkt in terug. Na afronding van de bacheloropleiding stromen de meeste studenten zonder problemen door naar een masteropleiding. De hoge instroom in de onderzoeksmaster getuigt van de sterke onderzoeksoriëntatie van de bacheloropleiding.

Conclusie

Bacheloropleiding Archeologie: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel stelt vast dat de bacheloropleiding op alle vier de standaarden voldoet aan de in het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling gestelde eisen. Daarmee is het eindoordeel van het panel over de opleiding positief.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Archeologie* als 'positief'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN

De afgestudeerde:

Kennis en inzicht

- 1.1 beschikt over inzicht in de aard van artefacten en grondsporen en heeft kennis van archeologische standaards voor de documentatie, behandeling en conservatie van archeologische verschijnselen in het veld en het laboratorium;
- 1.2 beschikt over kennis van standaards betreffende de classificatie, beschrijving en analyse van primaire archeologische gegevens;
- 1.3 beschikt over kennis hoe primaire archeologische data te vergaren (survey, boren, opgraven) en heeft inzicht in factoren die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van archeologisch bronnenmateriaal;
- 1.4 beschikt over een brede kennis van en inzicht in de theoretische benaderingen, begrippen en methoden van het vakgebied van de archeologie met inbegrip van de biologische archeologie;
- 1.5 beschikt over een brede kennis van en inzicht in hetzij de Preen Protohistorie met nadruk op Noordwest-Europa (Paleolithicum tot en met Middeleeuwen), hetzij de Klassieke en Mediterrane archeologie (Bronstijd tot en met Romeinse tijd);
- 1.6 beschikt over kennis van de sociale, culturele, ethische en politieke context van de archeologische interpretatie en praktijk.

Toepassen kennis en inzicht

- 2.1 is in staat om op basis van eigen onderzoek de status quaestionis van een bepaald onderwerp te geven in de vorm van een rapportage conform de conventies van de archeologische wetenschap;
- 2.2 is in staat om archeologische problemen en vragen te identificeren en helder te omschrijven;
- 2.3 is in staat om een onderzoeksvraag te verbinden met een theoretisch en methodologisch kader;
- 2.4 is in staat om een analyse van gegevens uit te voeren op een deelgebied van de archeologie met behulp van daartoe geëigende methoden en technieken;
- 2.5 is in staat om artefacten en grondsporen te herkennen in het veld, te documenteren en te behandelen volgens de archeologische standaards;
- 2.6 is in staat om primaire gegevens te classificeren, beschrijven en samenbrengen volgens archeologische standaards.

Oordeelsvorming

- 3.1 is in staat tot kritische reflectie op de gevarieerde aard van archeologische informatie en de hierop gebaseerde kennis, en de bruikbaarheid ervan voor wetenschappelijke of maatschappelijke doeleinden te beoordelen;
- 3.2 is in staat om op grond van eigen oordeel kritiek te geven aangaande onderwerpen die de archeologie betreffen.

Communicatie

- 4.1 is in staat zich op een overzichtelijke (helder en goed opgebouwd) en overtuigende manier mondeling en met behulp van visuele hulpmiddelen te uiten tegenover een specialistisch en algemeen publiek;
- 4.2 is in staat zich op toegankelijke en goed gestructureerde manier schriftelijk te uiten tegenover een algemeen publiek;
- 4.3 is in staat zich op heldere en goed gestructureerde manier schriftelijk te uiten tegenover een specialistisch publiek volgens de wetenschappelijke standaard.

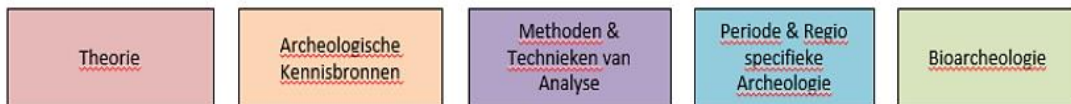
Leervaardigheden

- 5.1 is in staat een eigen leerbehoefte ten aanzien van actuele en nieuwe onderwerpen te identificeren en deze ter hand te nemen, waarbij gebruik wordt gemaakt van relevant onderzoek en de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van de archeologie.

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN HET PROGRAMMA

	Ba1	Ba2				Ba3
1a (15)	Prehistorie v. Nederland (5)	Introduction to Cultural Anthropology (5)				Minor (30)
	Archeologie van de Klassieke Oudheid Grieks (5)	Jager-Verzamelaars & Vroege Boeren (10)	Handelaren & Koningen (10)	Art & Arch. of Class. Greece (10)	Arch. of the Roman Empire (10)	
	Arctische Archeologie (5)					
Historische Archeologie (5)						
1b (15)	Archeologie van de Klassieke Oudheid Romeins (5)	Archeologische Gegevensanalyse (5)				
	Gesch. & Theorie Archeologie (5)					
2a (15)	Bioarcheologie (5)	Applied Zooarchaeology (5)	Zooarchaeological Method & Theory (5)	Theorie in Praktijk (5)		
	Materiaalkennis (5)			Mens & Materiële Cultuur (5)		
	Conservering/Archeometrie (5)	Archeobotanie I (5)	Aegean Prehistory (5)	Ruimtelijke Analyse (5)		
2b (15)	Geoarcheologie (5)	Archeobotanie II (5)	Pre-Roman Italy (5)	Archeologie tussen Monumentenzorg en Politiek (5)		
	Veldwerk I (10)	Veldwerk II / Excursie (10)		Ba-scriptie (10)		

BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA

Maandag 21 oktober 2019

- 10.45 – 11.00 Aankomst en welkom
- 11.00 – 12.30 Intern overleg, inzage documentatie, inloopspreekuur
- 12.30 – 13.00 Lunch
- 13.00 – 13.45 **Gesprek inhoudelijk verantwoordelijken**
- 13.45 – 14.45 **Rondleiding**
- 14.45 – 15.15 Intern overleg
- 15.15 – 16.00 **Gesprek studenten bachelor** (incl. OC-lid)
- 16.00 – 16.45 **Gesprek studenten master** (incl. OC-lid)
- 16.45 – 17.00 Intern overleg
- 17.00 – 18.00 **Gesprek docenten bachelor en master** (incl. OC-lid)
- 18.00 – 18.30 **Gesprek alumni (van bachelor en master)**

Dinsdag 22 oktober 2019

- 09.00 – 10.00 Aankomst en voorbereiding
- 10.00 – 10.45 **Gesprek examencommissie**
- 10.45 – 11.30 Intern overleg
- 11.30 – 12.15 **Eindgesprek formeel verantwoordelijken**
- 12.15 – 12.45 Lunch
- 12.45 – 14.15 Opstellen oordelen
- 14.15 – 14.30 **Mondelinge terugkoppeling**
- 14.30 – 14.45 Pauze
- 14.45 – 15.30 **Ontwikkelgesprek**
- 15.30 – 15.45 Afronding

BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Archeologie. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Zelfevaluatierapport ten behoeve van de aanvraag voor heraccreditatie van de bachelor- en masteropleiding Archeologie

Geselecteerde vakken

Bachelor Archeologie:

- Veldwerk I (LPX012P10)
- Applied Archaeozoology (LPX040B05)
- Jager-verzamelaars & vroege boeren (LPX045B10)
- Archaeology of the Roman Empire (LPX024B10)

Master Archeologie:

- Archeologie & Maatschappij (LPX015M10)
- Projectontwerp & Uitwerking (LPX016M10)
- Regionale Synthesen (LPX017M10)

Van al deze vakken is beschikbaar gesteld via de digitale leeromgeving Nestor:

- Studiehandleiding
- Literatuur
- Werkstukken + beoordelingen
- Relevant collegemateriaal
- Tentamenvragen en antwoordmodellen
- Selectie van gemaakte (her)tentamens

Leestafel

Bachelor Archeologie:

- Veldwerk I (LPX012P10)
  - Verplichte literatuur
  - Hand-outs & opdrachten
  - Voorbeelden teken- en waterpaspractica
  - Verslagen (selectie)
- Applied Archaeozoology (LPX040B05)
  - Vakevaluatie
  - Opdrachten (selectie)
  - Tentamen en hertentamen
- Jager-verzamelaars & vroege boeren (LPX045B10)
  - Literatuur (selectie)
  - Werkstukken (selectie)
- Archaeology of the Roman Empire (LPX024B10)
  - Vakevaluatie
  - Literatuur (selectie)
  - Literatuuroverzicht
  - Opdracht

Master Archeologie:

- Archeologie & Maatschappij (LPX015M10)
  - Vakevaluatie
  - Literatuur (selectie)
  - Werkstukken (selectie)
- Projectontwerp & Uitwerking (LPX016M10)
  - Vakevaluatie
  - Basisrapportage Crustumerium
  - Basisrapportage Klooster Yesse
  - Beoordeling opdrachten
  - Studiehandleiding
- Regionale Syntheses (LPX017M10)
  - Vakevaluatie
  - Beoordelingsformulieren (selectie)
  - Literatuur (selectie)

Inzage overig materiaal Archeologie

- Jaarverslag Opleidingscommissie (OC)2017-2018 en 2018-2019
- Vastgestelde notulen Examencommissie (ECL) 2018-2019 en notulen Expertiseteam Archeologie, Kunstgeschiedenis en KCM (vanaf 1 januari 2019)
- Jaarverslag Examencommissie Kunst en Kunstgeschiedenis en Archeologie 2017-2018
- OER (Onderwijs- & Examen regelement) Archeologie 2019-2020 (Deel A en Deel B)

Inzage facultair materiaal

De in de zelfevaluatie genoemde documenten zijn met een link ter beschikking gesteld aan de commissie

- Toetsplan *Nieuwe Stijl* (Faculteit Letteren)
- Handreiking bij Toetsplan

